

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW w WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

1685

1. Obiekt

Zespół zabudowy Kopalni Cecylia **BUDYNEK NADSZYBIA Z WIEŻĄ OB. NIE UŻYTKOWANY.**

2. Czas powstania

1849 rok, 1868 rok,
1890 rok, lata 1907-10,
1920 rok, lata 70-te XX
wieku

3. Miejscowość

CZERNICA

4. Adres

Czernica gm. Gaszowice
ul. Biskupa 19
nr hipoteczny KW [REDACTED]

5. Przynależność
administracyjna

województwo śląskie
gmina Gaszowice
powiat ~~Wodzisław Śl.~~ Rybnicki

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Czernitz

7. Przynależność administracyjna
przed 31 grudnia 1998r

województwo katowickie
gmina Gaszowice

8. Właściciel i jego adres

RSW. KWK Rydułtowy
Rydułtowy ul. Leona

9. Użytkownik i jego adres

PPII „Labotech” sp. z o.o.
Wodzisław ul. Markłowiecka

10. Rejestr zabytków

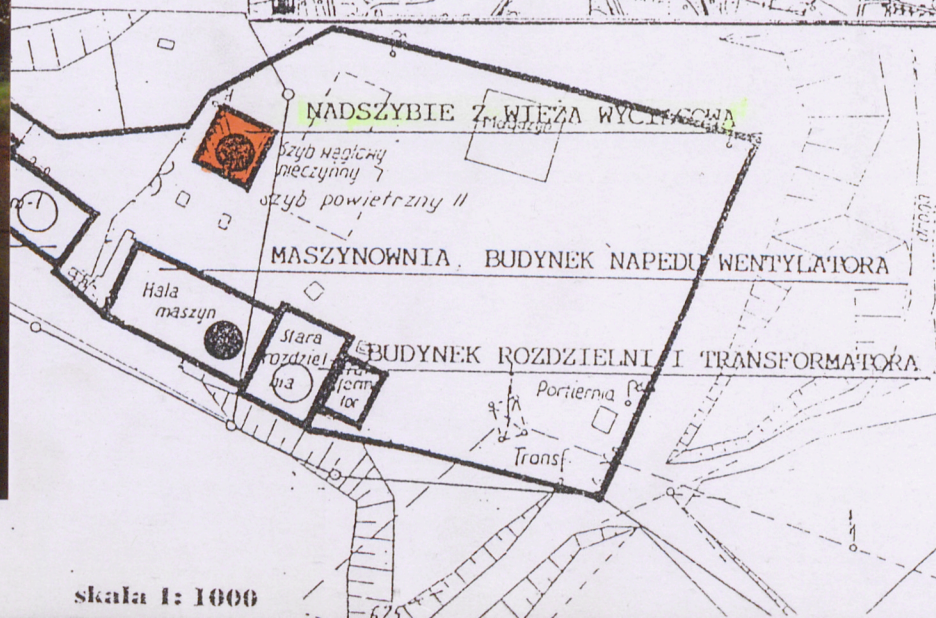
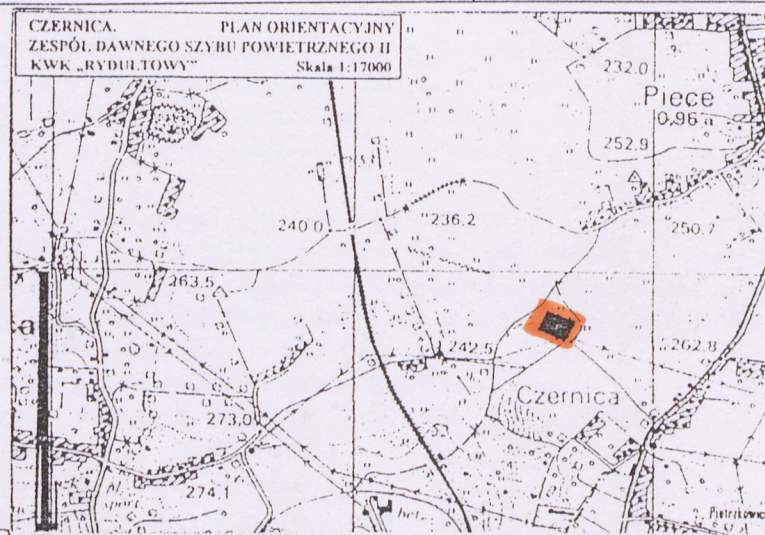
Nr A - 1328 / 84

data 17.12. 1984

11. Zdjęcie rzut przekrój sytuacja orientacja

Budynek nadszybia z wieżą, widok z zachodu

Plan sytuacyjny

skala 1: 1000

12. *Autorzy, historia obiektu, określenie stylu*

Pierwsze nadania pól górniczych w Czernicy pojawiły się w latach 40-tych XIX wieku. W połowie tego wieku przystąpiono do drążenia szybu. Przy głębokości 40 m silny napływ wód wstrzymał prace. W 1868 roku nadanie Cecylia zostało powiększone. Wtedy zakład ten był powiązany technologicznie z kopalnią Leon. W 1890 roku kopalnię Cecylia przyłączono do Charlottengrube gdzie pełnił funkcje wentylacyjne głównie w stosunku do sąsiedniego szybu wydobywczego Erbreich. W tym czasie szyb Cecylia osiągnął już 145 m głębokości. Zespół składał się początkowo z drewnianych obiektów nadszybia z wieżą i maszynowni oraz murowanej kotłowni. Rozbudowa zespołu nastąpiła w latach 1907-10. Wykonano wtedy murowaną obudowę szybu, stalową wieżę z murowanym nadszybiem. W szybie zainstalowano urządzenia wydobywcze oraz paternoster do opuszczania drewna. Od południa wzniesiono ciąg zabudowy z maszynownią, rozdzielnią i stacją trafo, oraz napędem wentylatora. Na północno-zachód od tego kompleksu powstał budynek cechowni i kotłowni. Przez pewien czas szyb Cecylia spełniał również funkcję szybu zjazdowego. W związku z tym w 1920 roku do cechowni dostawiono budynek łaźni. Po II wojnie światowej szyb Erbreich stał się również szybem pomocniczym. Odtąd obydwa sąsiadujące szyby prowadziły odpowietrzanie wyrobisk kopalni Rydułtowy. Szybem Cecylia nie prowadzono już zjazdów załogi, stąd cechownię zaadaptowano na mieszkania a łaźnia przestała pełnić swoje funkcje. W latach 60-tych planowano pogłębienie szybu Cecylia ale w końcu zrezygnowano z tego i doprowadzono w następnym dziesięcioleciu do wyłączenia go z eksploatacji i zasypania. W latach 90-tych zabudowa tego zespołu została wydzierżawiona a następnie zakupiona od kopalni przez inne podmioty gospodarcze i prywatne osoby. Brak danych dot. autora zespołu. Zabudowa wzniesiona z użyciem form historycznych.

13. *Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje. Wnętrze wyposażenie instalacje)*

Budynek dawnego nadszybia zlokalizowany jest w centralnej części zakładu bezpośrednio przy drodze głównej wewnątrzzakładowej. Budynek sąsiaduje: od południa z drogą wewnątrzzakładową oraz z budynkami maszynowni i rozdzielni; od zachodu z drogą wewnątrzzakładową, a w oddaleniu z budynkami dawnej cechowni i łaźni; od północy z terenem zadrzewionym oraz z polami uprawnymi; od wschodu z budynkiem magazynu a w oddaleniu z polami uprawnymi.

Budynek nadszybia: Ściany: murowane z cegły ceramicznej na zaprawie cementowo-wapiennej, nie potynkowane od zewnątrz i potynkowane od środka.

Stropy: nie występują.

Dach: czterospadowy, o konstrukcji drewnianej, w poszyciu papa.

Schody: nie występują.

Posadzki: drewniane na legarach; pcw w części pomieszczeń; cementowe w pomieszczeniu gospodarczym.

Rzut: regularny, oparty na kwadracie, z bramami pierwotnie od północnego-wschodu (zamurowana) i południowego-zachodu; wewnątrz jednoprzestrzenne.

Bryła: zwarta o wyrównanej wysokości; jednokondygnacyjna; nie podpiwniczona; z czterospadowym dachem przykrytym papą.

Otwory okienne: pierwotnie półkoliście zamknięte o wielodzielnej ślusarce, obecnie zachowane wyłącznie górne fragmenty dwóch okien w elewacjach: południowo-wschodniej i północno-zachodniej, pozostałe zamurowano.

Otwory bramne: zewnętrzne – prostokątne, o dwuskrzydłowej współczesnej ślusarce na zawiasach.

Elewacja południowo-zachodnia (frontowa): ceglana, nie potynkowana; jednokondygnacyjna; pierwotnie trzyosiowa obecnie jednoosiowa z prostokątnym otworem bramnym o dwuskrzydłowej współczesnej ślusarce; cała partia środkowa ściany wtórnie przemurowana obecnie pozbawiona dekoracji.

Elewacja północno-wschodnia (tylna): ceglana, nie potynkowana; jednokondygnacyjna; pierwotnie trzyosiowa obecnie bez otworów (współcześnie zamurowane) pierwotnie symetryczna z półkoliście zamkniętymi otworami: prostokątnym bramnym w 2 osi z półkoliście zamkniętym nadświetłem i okiennymi w 1 i 3 osi z półkoliście zamkniętymi gzymsami nadokiennymi z ceglanymi zwornikami; z kordonowym ceglanym gzymsem na poziomie parapetu zewnętrznego okien.

Elewacja południowo-wschodnia (boczna): ceglana, nie potynkowana; jednokondygnacyjna; trzyosiowa; symetryczna z niszami okiennymi półkoliście zamkniętymi w skrajnych osiach i półkoliście zamkniętym otworem okiennym w środkowej osi obecnie w dolnej części zamurowanym, w górnym zachowany półkolisty otwór okienny o wielodzielnej ślusarce; nad otworami ceglane półkoliste gzymsy ze zwornikami; na wysokości parapetu okien ceglany kordonowy gzyms.

Elewacja północno-zachodnia: ceglana, nie potynkowana; jednokondygnacyjna; trzyosiowa; symetryczna z niszami okiennymi półkoliście zamkniętymi w skrajnych osiach i półkoliście zamkniętym otworem okiennym w środkowej osi obecnie w dolnej części zamurowanym, w górnym zachowany półkolisty otwór okienny o wielodzielnej ślusarce; nad otworami ceglane półkoliste gzymsy ze zwornikami; na wysokości parapetu okien ceglany kordonowy gzyms.

Wnętrze: zaadaptowane na funkcje magazynowe, jednoprzestrzenne.

Instalacje: elektryczna.

Wieża wyciągowa: Zbudowana wg projektu z lat 1900-07 w konstrukcji stalowej, kratownicowej, nitowanej z zastrzałem od strony południowo-zachodniej, z jedną parą kół linowych w układzie obok siebie. Wysokość zamontowania kół linowych ponad poziomem zrębowym - 13380 mm, średnica kół linowych - 2400 mm, rozstaw kół – 1200 mm.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
396 m3	64 m2	budynek nadszybia z wieżą	zabudowa nie użytkowana
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
W okresie powojennym przeprowadzono następujące prace przy zabytku: - lata 60-te XX wieku - zmiany w obrębie zabudowy oraz w wyrobiskach podziemnych. - lata 70-te XX wieku - unieruchomienie szybu i likwidacja naczyń. - lata 80-te XX wieku - zasypanie szybu i zmiany w obrębie nadszybia.		W chwili obecnej zespół w średnim stanie zachowania : ■ budynek nadszybia - stan średni	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
		Cały zespół wartościowy o niewielkich przekształceniach w obrębie układu przestrzennego - wpisany do rejestru zabytków do bezwzględnego zachowania. Koniecznie należy zagospodarować budynek nadszybia.	

21. *Akta archiwalne (rodzaj akt, numery i miejsce przechowywania)*

Kartoteka środków trwałych KWK Rydułtowy
Archiwum Państwowe w Raciborzu zespół : OUG Rybnik

22. *Bibliografia*

- pr. zbiorowa , 200 lat KWK Rydułtowy Rydułtowy 1992
- Westphal J., Jahrbuch für den Oberbergamtbezirk Breslau. Breslau 1913

23. *Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)*

24. *Uwagi różne*

25. *Opracował*

Tekst: mgr inż. arch. Roman Izydoreczyk   grudzień 2000 rok
(imię , nazwisko , data , podpis)

Plany: mgr inż. arch. Roman Izydoreczyk
(imię , nazwisko , data , podpis)

Zdjęcia: mgr inż. arch. Roman Izydoreczyk
(imię , nazwisko , data , podpis)

miejsca przechowywania negatywów I-ART Bytom

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego.

26. *Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)*

27. *Załączniki*

Wkładka: 2 sztuki

2. *Obiekt*
Zespół zabudowy szybu Cecylia kopalni Rydułtowy **Budynek nadszybia z wieżą**

3. Zawartość wkładki
pkt. 11 – Ilustracje

Rzut Przyziemia

Architectural floor plan showing a rectangular layout with a central courtyard. The plan includes dimensions in millimeters (mm) and a section line 'A-A'.

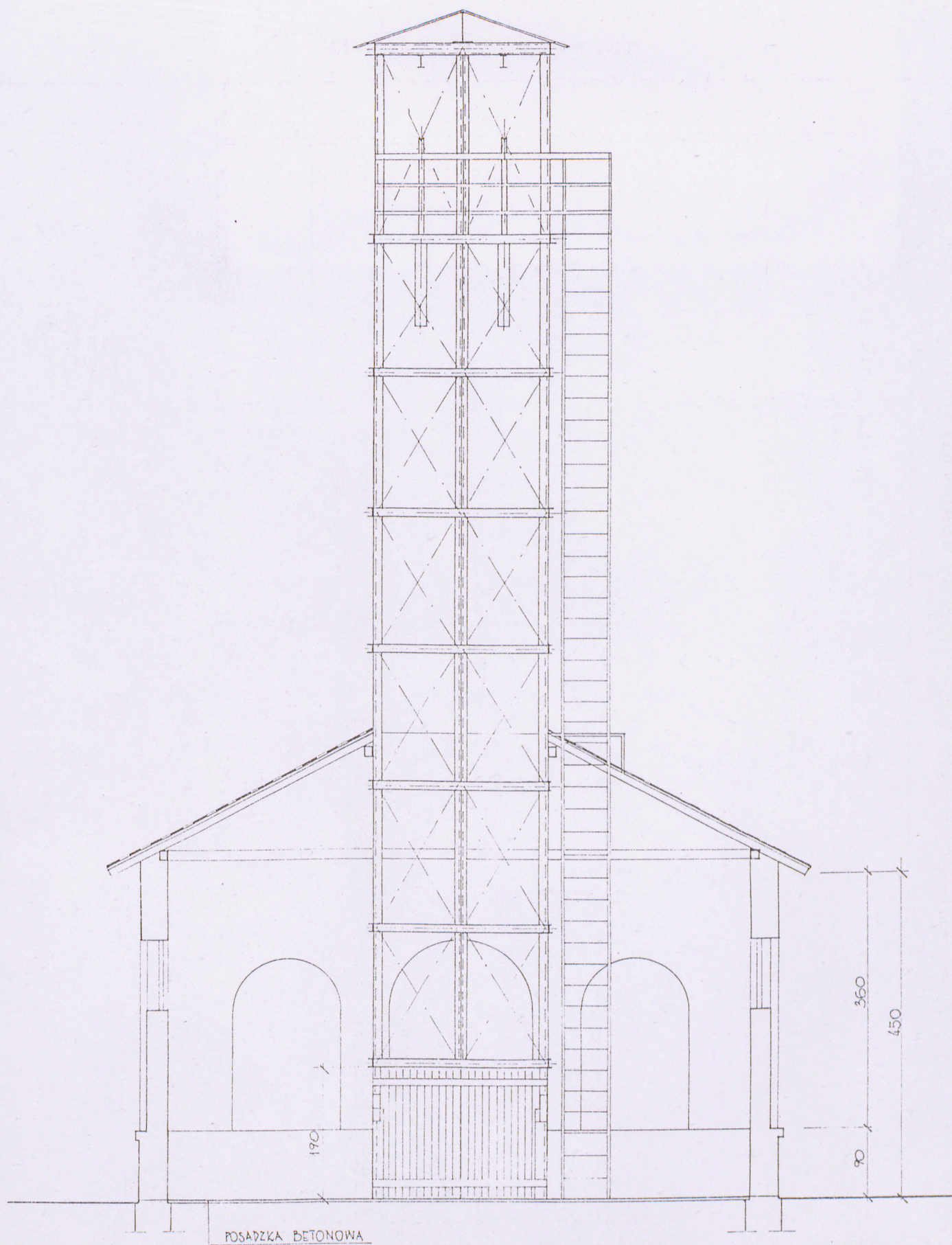
Dimensions (mm):

- Overall width: 690
- Overall height: 690
- Top horizontal segments: 283, 240, 280
- Bottom horizontal segments: 130, 150, 65, 200, 65, 150, 130
- Left vertical segments: 814, 38
- Right vertical segments: 325, 130, 150, 65, 200, 65, 150, 130
- Central courtyard width: 240
- Central courtyard height: 175
- Section line 'A-A' is indicated on the left and right sides.

Budynek nadszybia z wieżą, widok z pd.-wsch.

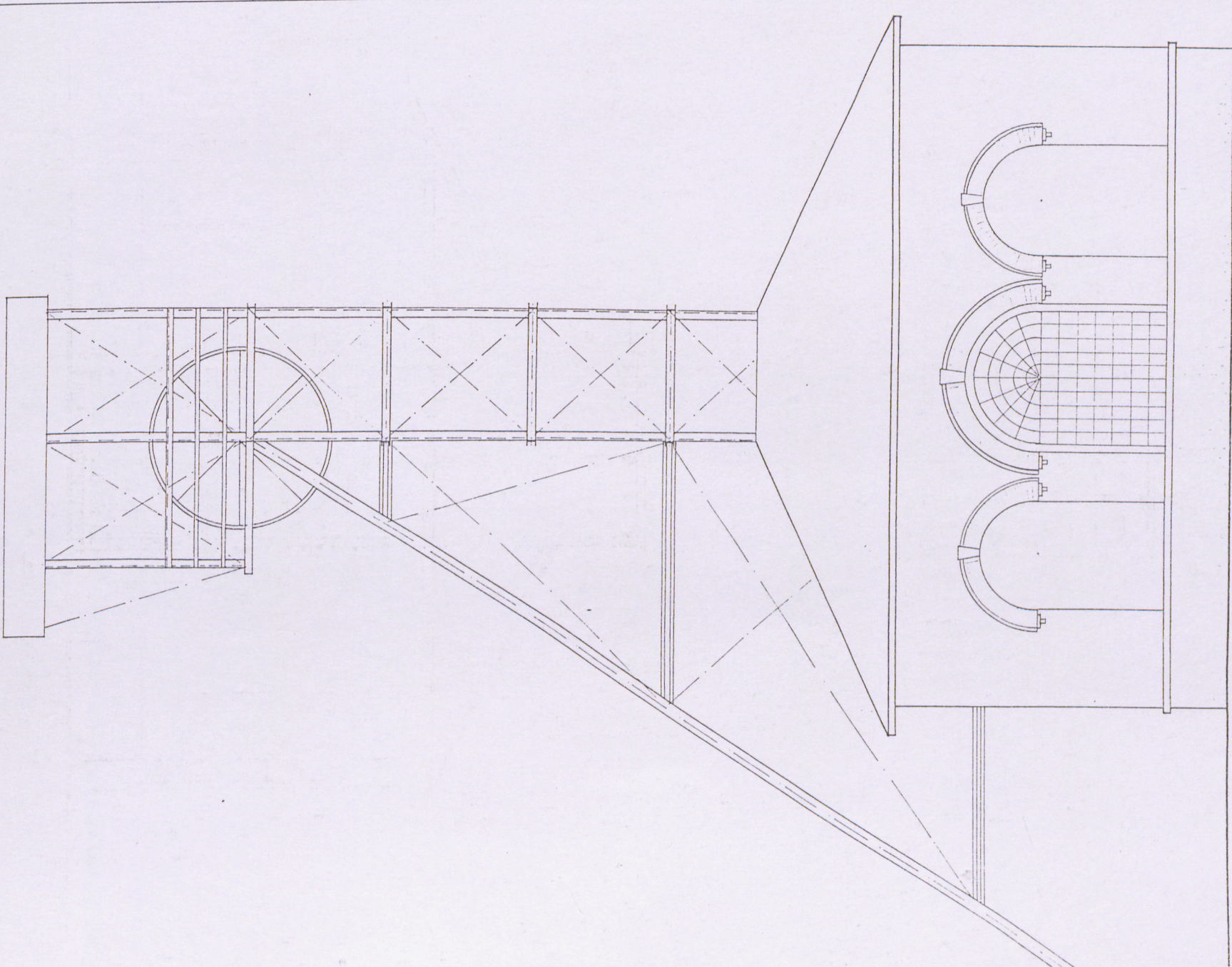

Przekrój A-A

2. <i>Miejscowość</i> CZERNICA	3. <i>Obiekt</i> Zespół zabudowy szybu Cecylia kopalni Rydułtowy Budynek nadszybia z wieżą	4. <i>Zawartość wkładki</i> Pkt. 11 – Ilustracje

Elevacja południowo-wschodnia